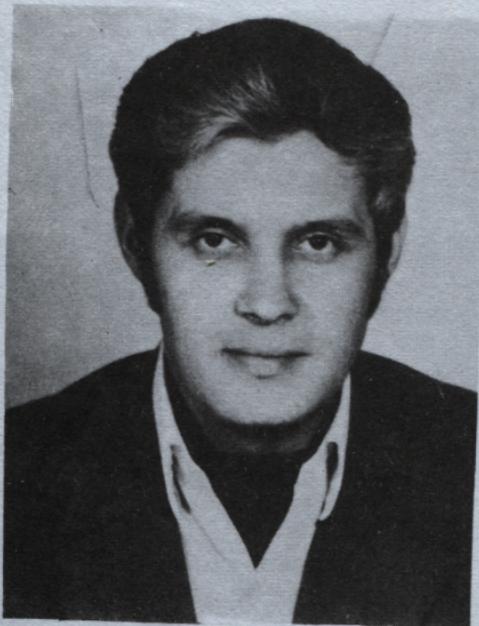

НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ

СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ

БЕОГРАД 1992.

Поезија је израз унутрашњих духовних и животних набоја, суновратих противвуречности, мисаоних сучељавања и антиномија, али и неизрецивих весељнских самоусклађивања са циљем да се домаше езотеричка поимања.

Поетска мисао је мисао животне стварности. Слово о себи у свету.

Поетска слика је слика сродности појавног са духовним обузетостима песника. Она је недоречено разабирање суштства, животворни одсев поетске мисли, свесни или ненамерни одраз личне слике света и субјективних душевних радњи. Поетска слика стварајачки у себи сажима афективну снагу живе речи.

Поетска форма је обликовани садржај срицан у сну. У најбољим примерима она је заборављено слово абецеде, материјализација узмаха духа, правда зајармљеног језика.

Продор нових сазнања у тајне бића, ново поимање живота ослобођено смутљивих наноса и порива, смелије самоослобађање на путу ка суштству, доприноси васпостављању одговарајућег моралног живота.

НИКОЛА ЦВЕТКОВИЋ

СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ

**БЕОГРАД
1992.**

Библиотека "Видово"
Коло I, књига 2

Никола Цветковић
СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ

Рецензенти:
Др Мишо Дошлић
Др Милорад Јеврић

Издавач "ИНТЕР-ЛУ-ПРЕСС"
Директор: Весна Целетовић

Главни и одговорни уредник
Мр Павле Целетовић Иванов

Лектор-коректор
Зорица Ђокић

Компјутерски слог и прелом
Веселин Целетовић

Штампа
"ИНГС-ПРИНТ" Београд

Тираж 1000
Београд 1992.

САДРЖАЈ

НЕДОБА

НЕДОБА I - IV	7
ПУСТОШ САМОБИТНОСТИ	11
ЈАДОВА ЈАМА	12
ОБМАНЕ I - III	13
ДОБРА СТАРА ВРЕМЕНА	16

ЧАРНОЈЕВИЋИ

ЧАРНОЈЕВИЋИ I - III	19
СЕОБЕ	22
БАШТИНА	23
И УМНИЈЕ ЈУТРО ОД ВЕЧЕРИ	24

СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ

СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ I - II	27
СТВАРАЊЕ ЗВЕЗДЕ I - II	29

ЊЕГОШ ВИДИ

ЊЕГОШ ВИДИ I - III	33
БРАНКО МИЉКОВИЋ ИЛИ ОРФИЧКО	
ЗАВЕШТАЊЕ I - II	36
ЖИВЕТИ ПУНИМ ЖИВОТОМ I - III	38

МОРАВСКО БЕСТРАГА

МОРАВСКО БЕСТРАГА	43
МОРАВСКА ЈЕСЕН	44
МОРАВСКЕ МУТНИНЕ	45
ПЕЧАЛБАРСКЕ НИГДИНЕ	46
БОШЊАНСКИ НАПЕВИ	47

ДОМ СВОЈ ИШТЕМ

ДОМ СВОЈ ИШТЕМ I - IV	51
---------------------------------	----

ОМАМЕ

ОМАМЕ	57
ОДАЛИСКА I - III	58
ТОМВА ДИ ДЖУЛЕТТА	61
ПИЈАН ОД ЖИВОТА	62
ИСУВИШЕ СЛИЧАН ОВОМ СВЕТУ БИВАМ I- II	63

ПЕВАЊЕ О СМИРАЈНОСТИ

ПЕВАЊЕ О СМИРАЈНОСТИ I - IV	67
ДОБА УМНОГ СМИРАЈА I - IV	71
ЈЕЗЕРСКА ОБВИЈАЊА I - III	75

НАДА

НАДА I - IV	81
-----------------------	----

СРПСКО СЛОВО

СРПСКО СЛОВО I - IV	87
-------------------------------	----

НЕКА ИЗВОРИШТА ПЕСНИЧКО - ПОЕТИЧКИХ ПРЕОКУПАЦИЈА	93
---	----

НЕДОБА

НЕДОБА

I

Сукоби су олује, хуји наше време,
Ветрови промена - властоморно издајство.
Зов крви и тла жање презрело сeme.
Зло доба пориче мудрима постојанство.

Наопако време затире свет, проклета сени,
Људи обезглављени вођама, мраком.
Завађене очи потопе и брод у зени,
Док невидљиви животи бешумно плове зраком.

Округнто срце вође високо на застави.
Глуварају речи варљиве слободе.
Злехуде силе вазда су у глави.
Потапају нас мржњом махните воде.

Време најбоље вида тешке ране,
Од непребола умиру велике наде.
Злокобне црне девице су лакосане
На небу су обноћ процвали беле раде.

II

Јадикују укопна звона, цвиле хриди;
У име човештва и небо крвари.
Самодржац никад себе не види,
Љуте ране љутом травом видају травари.

У правду се куну, пустоше истине !
Неправдом хајају процвале воћњаке.
Стрмовито лете ил' пузе у низине.
Лако је сломити моћне а нејаке.

Прељуба сунца, грех непогоде,
Хајају заблудно пијане зоре.
Веровање је ропство, оданост плитке воде
Заваравају очи, ал' не могу сиње море.

Куда да се дену стрмоглаве празнине ?
Опако владају, собом поражени.
Оно што задани, лаковито не мине,
Владају живима, иако обезглављени.

III

Овални бљесак зазива омаје.
Душе предака чамују у тами.
У невидљивом заносу помамне суђаје;
Заметак рађа просветљење у осами.

Златна јабука духовног бола и сунца;
Умне снаге препорода у прах.
Демонска светлост лажно бунца
Црно сунце пакла, расап и страх.

Јетки откуцаји у срцу света.
На позорницу ступамо обезглављени.
У полому нам судба клета
Наги, ван нремена, на празној сцени.

Предочавају нам крај у невиделу,
Ал' из tame светлост се препораћа.
Васкрсни собом бильку увела
Зла коб вазда силника погађа.

IV

Заваде су махните ватре
Догорело је до ноктију
Злотворна моћ и себе сатре
Слаботиње и лаж на искал пију.

Закрвљени кривотворе време
Напамет сричу олују
Заклињу се у род и племе
Изнедрили из потаје љуту гују.

Мржња је помама непогоде
Звер која оштри зубе
Похарани пре но што се роде
Мртвим уснама љубе.

Заваде су заточења у глави
Смркло се у недоба
Свићу барјаци крвави
На тмурном обзорју злоба.

ПУСТОШ САМОБИТНОСТИ

Из далека придолази подмукла утвара,
Изблиза рогато велико ништа;
Страх је изнедрила јетко превара;
Трепере сва чула изван станишта.

Расте из тавнила, буја, ал' не цвета
Отровна биљка саму себе оплоди.
Страх је опака болька света,
Задави га пре но што се јалово роди.

Трилетница потреса слепило ноћи.
Рђа разједа све што се боји.
Сузе су језгриште бола ил весник моћи;
Зебња се у пчелињаку сумње роји.

Из далека се вальа и тутњи грдобно,
Изблиза омамљиво ал' нестварно.
Зимско цветање је вазда злокобно,
У бездану спознаје све је суморно.

Јадова јама

Загледан у дно, зазива небеса.
Празнословље глухо подневом одзывања.
Ускрснуће, чудна ми чудеса,
Зачарана шума са дна израња.

Живот је неизвесно путовање.
Звездана пустош проклиње време.
Просветљена немоћ је знање;
Прокликтало у јатки затрто семе.

Узлетом у небо свиђу нигдине,
Даљина сапето отвара беспуте.
Низбрдно лутање не зна за висине
У подребрици свијамо кукуте.

Посртање на прагу узлета.
Дубином се крије траг у сенци
Врлина је занавек птица уклета
Бездано загубљена у невиделици.

ОБМАНЕ

I

Жаморе обмане. Поплава лажи
Запљусне ум, чело обезнани.
И мукла ћутња смртно рани.
Јалове се мађије у својој кожи.

Пред истином склапају очи.
У привиду опсене се плоде.
Слепило и душу заскочи,
Наивнима и децу доносе роде.

О варко пуста, нож у срцу.
Ко неће да зна, у себи обневиди,
Варавац варавца вара варалицу
У недрима пламен таштине бриди.

Вараво семе роди лаж ко раж.
Једноумље близни залудности
Вид очињи замагљује лаж
Обмане су болни јек злурадости.

II

Истина прекорна. Пламен сажеже
Бездушност изиграних речи.
Страх испреда уклете мреже
Градобитни облак жеђ не залечи.

Огњиште гасне. Умиру бразде.
Васељена се у човеку раздева.
У име Истине лажи се гнезде,
Славуј пролећа јетко пропева.

Пониклиште пепелиште. Угарак наде
Догорева сјајном воштаницом
Мојој земљи о глави раде,
Озарена је сунчевом зеницом.

Време оптужује. Дубоко орем
Не знам да ли да сејем, животе?
Истине се и варком оваплоте.
Заблудно зелене плодове берем.

III

Слепило незнања само себе вара.
У потаји жмурке играју обмане.
Прашину у очи бацају људи без дара,
Слатким варкама лекују болне ране.

Никада нисмо напразно преварени,
Већ се сами заваравамо злехудо.
Безазленим изгледом љупко заведени
Исцелjeni слепци су небеско чудо.

Под теретом страсти стењу неопрезни,
Занавек кажњени мутним посртањем.
Лековито време и поражен ум отрезни;
Сустала вера затаји грџавим ридањем.

Најгора обмана је самозаваравање
Охолом пролеће окасни и кад дође прерано.
У немилост пали проклињу своје постање.
Све што у духу проклија није богомдано.

ДОБРА СТАРА ВРЕМЕНА

Није прошлост све што мине
Ружа ветрова се наочиглед расцветава
Узлетом у празно губе се висине
Из мртвог данас сутра проклијава.

Прошлост није само оно што је било
Пепео је истина ватре, жаморење плама
Ко мисли да се сутра већ догодило
Заборавља да је блеску друго лице тама.

Море прошлости зна за завере
Небеса високо, а тврдо доле
У борењу је искра победе, славуј зоре
Слаби кад не поклекну веру осоколе.

Добра стара времена - ваби носталгија
Прошлост је и оно што никад не дође
Занесеност лажима цвећем опија
Свако време глад своју као кост глође.

ЧАРНОЈЕВИЋИ

ЧАРНОЈЕВИЋИ

Има се обл.
Смрти нема!
М. Црњански

I

Војевање је крв, огањ и мач.
Жива рана у подребрици.
С Пећаршије јек звона, плач.
Слобода национу - узлет птици.

Чежња за новом домајом себе разгорева
Жуђено је недохватно, бескрајно далеко.
Самоизгнанство тескобе не оклевава.
Заводи и оно што је жрец прореко.

Хтели би да су нови, друкчији људи
Тамо где се ни речно ушће не разлива.
Кад, гле, сачекују их пакао сулуди.
Проклињу гробове, коб небо призива.

Побеђи од себе кад дозива гора
За просветљење ума потребан је зрак
Уместо Свевишњег горке речи прекора
Частољубље моћи и срца раздели мрак.

II

Уморан од земног живота - ничији
Тмушав свет је велико ништа
У бесциљности загуби се и пој птичији
Искушењем празнине фрула пропишта.

Замамно искуство чудесним се варка;
Сан опчини време безнађа и смрти.
Зла коб крваво коло зврти.
Под веђом гине светлост јарка.

Шару отачства ткаш праисконска мати,
Усудне нити очитујеш недођијом.
Народ што хрли и срља родно се не јати,
Здраву му душу трују ~~отровнијем вамијом~~.

Лутање је зов потоњи, онострани бруј.
Путуј до века трагом мирског драгобиља.
Немир у срцу ко пчелињи зуј.
Отворен пут понадањем благосиља.

III

О судбо, тумарање без правца и смера,
Од памтивека загубљени себи на трагу
У безглавом лутању гине свака вера
За домају свисли на кућном прагу.

Лутање је стрмоглав премоћи
И чојство гура у понор нестајања.
Прошлост се обезнани у својој злочини
У мрклини пад празно одзывања.

Трешња завичаја над понором бехари
Опорита роса копни у чашки цвета
Загуби ли у свемиру дан што подари
Рујно воће бола, страдања уклета.

~~Нејаки~~ самобит до звезда вазносе,
~~Пре~~~~рас~~ти себе трчечим кораком.
По својој вољи, ~~с~~тврђ рачун косе
Непожњевено жито закривично мраком.

СЕОБЕ

Усковитлана грдба косовских раздавања.
Дигла се из колевке бразде, са похаре лишћа.
Загубљени у себи обезглавимо се у лутања
На прекретници времена, ал' у језгришту бића.

Завадиле се странпутице и путеви многи
Препирка са даљином траје
Себи главом слични, за друге убоги
Стратиште бивших бојовника у нама сустаје.

Влажимо спарушену непце висином
Дивље нам росе свићу у памети
Разлежемо се сетни овом долином
Путници намерници недоходом уклети.

Стопала откривамо беспуђу што призыва
Догоревамо пикавац сумње у подножју чела
Све добре речи остају неме, без одзива
Док вазноси се у нама једна боја увела.

Усковитлана грдба косовских раздавања
Дигла се из колевке бразде, са похаре лишћа
Загубљени у себи отиснимо се у лутања
На прекретници времена, ал' у језгришту бића.

Косово, 1981-83.

БАШТИНА

Бљеском пробуђеним сад боли лепота
Очи разваљене, распоточје севом крену
Млазом управљеним сишла је у зену
Варкајући собом сву магму живота.

Бљеском ума невид надбљеснути
Из корена дупље муњом што израња,
Кроз иглене уши људског опстајања
Зрак замамни нежно проденути.

Баштињено свесмислом се оглашава
Жаровита златост од самог постања
До у бескрај памтивеком све се продужава
И одјеком траје до судњег предања.

И УМНИЈЕ ЈУТРО ОД ВЕЧЕРИ

Васељенска јатка живота - сунце
Над земаљским отворене рајске двери.
Бездано је све што хита у врхунце,
И умније јутро од вечери.

Сумњаш ли у срцу, суздржи се гордо.
Охолост гасне у сенци ноћи.
Варку не прећути и кад стровали се брдо,
Омркнемо ли заблудно, дан неће доћи.

Љубав је река живота без обала.
У исту воду не можеш поново загазити.
У чељусти света много је зала
Узводни токови вазда су буровити.

Како умом разбистрити невидело ?
Ка заумљу пути непознати.
Заноћи ли у сну сазвежђе весело
Зајутриће светлост што се небом јати.

СВЕТЛОСТЬ ЗЕМЛИ

СВЕТЛОСТ ЗЕМЉЕ

I

Сунце у расколу жари припитомљену таму
Кад истина је једина светлост земље
Што никад не гасне у своме пламу
А враћање вечном праху је безумље.

Сунце у расколу не зна за покој и пепелиште
И кад се јутром рађа а с вечери гасне у трептају Дана
Вечном путнику намернику осветљава исходиште
Кад му сија празнина и боли незнана рана.

Сунце у расколу светлост је виловита,
И када жари разоткрива будућност ватре
Прељубе пламених узвинућа пре освита
Семе небесно ништа не може да затре.

Сунце у расколу, у оку дивље јато
Живот без жара у срцу - на прагу је бездани.
Оноге ко силно жели путем се раздани
У вечној кретњи живљење је пребогато.

II

Сунце у расколу сија и пре сванућа
И не зна за голи мрак сустајања
Оно је једри изданак узвинућа
Неугасло пламти и не зна за покајања.

У дослуху са подневом окато зенити
Врхунцем такне најдубље дно хтења
Будућем свитању испреда златне нити
И себе ствара из свог сјаја и озарења.

У предвечерје учи небеса зарном руменилу
И звезде далеке да буду себи јасне
Та светлост свесвета на јетком тавнилу
У расколу, као со земље, никад не гасне.

Сунце у расколу сија и пре сванућа
И не зна за голи мрак сустајања
Оно је жарки изданак вајног утрнућа
Неугасло пламти и не зна за покајања.

СТВАРАЊЕ ЗВЕЗДЕ

Да би се створила звезда,
потребно је да по себи постоји хаос.
Ниче

I

Сунце у раздавању - светковина хаоса.
Проклијале звезде из своје празнине.
У срцу преобиља копни небеска роса
Из безобличја смрти кад се живот вине.

Између хаоса и звезде једна птица
У отровној самоћи душе модрооки цвет
Из звезданог јата препораћа се свет
На узглавље сјатила се васељенска камилица.

Из патње нежно корени све што постоји
Мудрост и патња речито су драгобиље
Са сунцем у недрима бивамо своји
У случајности понекад највише је збиље.

Из звезданог хаоса треба да полети
Репатица суноврата у своје нигдине
И ништа може да буде све, о пресвети
Кад амбис крезуби сам на себе зине.

II

Сунце у раздавању - срце света на длану,
Нада је вакрснуће црне зоре у уму
Са тавнилом у себи песник освану
И суну беспућем видовит тек на друму.

Мимо њега у нигдини врве људи
Крећу се по црти надања и смрти
Пут који је пут, пут је беспути
Песма, свет за себе, у цвату заруди.

Припитомљени хаос у рујноме складу
Горчина процветава у јаловом знању
Певају откинути громови у посртању
Велики остају узвишени и у своме јаду.

Беспућем ума заумници умују
Сустичу себе низбрдицом у нестајању
Ко пребрзо суди жури своме покајању
А Творац је роб свога дела већ по предању.

ЊЕГОШ ВИДИ

ЊЕГОШ ВИДИ

I

У згаслом зраку земаљски прах
Простором овладало љубичасто.
Жудња за оностраним обузима дах
Када је у судби све црно и тмасто.

Зри врела крв, гасну помаме
Судбина је оно што нас пориче
Врх Ловћена не зна за осаме
Из звезданог праха нова нада ниче.

Свевидећем смрт је као сан
У себи небеса љуља и стишава
Свезнајућем ум је обуздан
А живот му је сан, не јава.

Он је загледан у вечно и неповратно
Око му цвет сунца, суштаство у зени.
Болне радости, певању извориште златно,
И смрт кад пева у њему љубав корени.

II

Удар нађе искру у камену

Светлост лину голо, кршевито.
Одолеваш сјајем у времену,
Ловћен Извииискру небу силовито.

Свешту сличи по предању
Више наш и свој од свих светих
Мрак избистри, патњу учини мању
У вечности сам ко нада уклетих.

С Косовом у нама облаци и тмуште
Тавни бездан свеземаљско мами
Лазару небеском за покој душе
У клијању без почетка и краја вазда сами.

Вечан над сињим морем огањ пали
Из крви отети пламен свиће
Искорачили пред Онострано, свемогући а мали
Сунце у бљеску слави умируће.

III

Песникује песник над песницима
У срцу света жудно и зрачно снује
Праву реч севом у бићу сажима
Разборитост што се у ватри смисла кује.

Наднесен над собом, сени прелистава
Грудоболан, смрт у себи таји
Вазношењем небеса пориче, прецртава,
Над урвинама у вечном пламу сјаји.

Облачина се у врх горе распреда
Отворену рану умом исцели умиљато
Безмерјем душе све види и кад не гледа
Над пучином трепти ко галебово јато.

Вечност му се одзива песмом
Верују му на реч и кад зађути
Пред њим се и видик посипа пепелом
Звезду откинути погледом запути.

БРАНКО МИЉКОВИЋ ИЛИ ОРФИЧКО ЗАВЕШТАЊЕ

Спавај, злу је време.
Речи имају душу гомиле.

Б.М.

I

Песник је бескрајна моћ одрицања.
Звецка длето и у речи лепорека.
Суштаство веног из бездани израња,
Тајних договора подмукла јека.

Дело на видело, морал човека.
Песник у небраном грожђу затечен.
Празних речи безумна звека.
У порочности певања траг овековечен.

Јака воља је све. Ниско небо приземљи,
Онај што се вине изнад облака.
Нежно биље јалова студен опрљи,
Исти набог не зна за лагуме мрака.

II

Чедност је јатка морала. О, бездушна
Водо што поткопаваш обале плитке
Правда на коленима је сићушна.
Прошлост и звезде увек су нечитке.

Ћудоређа је снага умног човека.
Пророк се вољом за моћ оглашава.
Дубоке обале измишља река.
Земља земљи, из лобање проникла трава.

Песма је морал сваког песника.
Сазвежђе речи претвара се у звук.
Музика сфера - небеска слика.
Орфеј је занавек прекинуо мук.

ЖИВЕТИ ПУНИМ ЖИВОТОМ

За Сефија Димитријевића

I

Живети пуним животом,
Ван тога све је магла, студен, иње.
С небеским озарењем проћи светом;
Птица се висином и земљи заклиње.

Док живиш, с ватром радосницом живи.
Сунце је усхит, преобиљем храни.
Јаловости и црном трну сви су криви.
Са славујем у срцу омркни и задани.

И кад је живот путовање у смрт
Отисни се у бескрај живи.
До смрти све је живот, блажени врт;
Таштина духа је пустош пепељиви.

Жivotу предан, вечним господари.
Прикланају се варкама затрти и слаби.
Плодним чарима живљења смрт превари
Вазда испашта јак што никад не граби.

* Животни вјерују Сергија Димитријевића био је: ЖИВЕТИ ПУНИМ ЖИВОТОМ. То је и наслов наше књиге у рукопису.

II

Живети као да је обасјање вечности у нама
Винути се у бели свет, у предгорје онострano
Блажен ко не зна да му је у грудима Јадова јама,
Док врт свој обделава и угари поље узорано.

Бити потпун човек ко јатка у неубраном плоду,
Небески лук што поноре премости
Са тврдом вером у живот, гласовит у роду
Ране болноме вида, голу кожу и кости.

Преживети све, а не изгубити смер.
Самотном чувству не цветају руже.
Леденим загрљајем свемири круже
У пакленој цвокоће север.

Заблудно је гонити маглу и речи празне.
Проживљена мудрост одговором занеми.
Бездани понор жамори истине трезне
Зарудело грожђе на врби Наду калеми.

III

Живот копни, у сну вишња трули.
Гасне сјај у праху и самоспознаји.
Оданик себи, на издајство хули.
Пред суновратом празнине и небо затаји.

Живот копни; отварају се тавне двери,
Варка заводи хтење под скуне
Нада лажљиво руди у невери
У срцу заданиле зоре сумануте.

Певај, док свет у јатки истрајава,
Песма се заодева у свеживотно,
Али лажно преобиље завараوا
Све што је у телу похотно.

Живот копни; у нама сустајање.
Смрт је крилато узлетање у ништа.
Из пепелишта искри прадавно покајање
Што у небеском тражи вечна јатишта.

МОРАВСКО БЕСТРАГА

МОРАВСКО БЕСТРАГА

Похрлила си ме зеленом стрмовитом понору
Да улијем се моравских бестрага несит.
Пренула си у врх храста црну зору
Па крестим под стреју јутра гласовит.

Сустекле ме трептајима звезде суноврате
Креснувши ватре студене под кору прстенасту.
Одсев сам што оштрицом трне у грдноме пластву
Чекам да додири исукани светлост у каније врате.

Повеле ме очи твоје жедног преко воде
Губећи дно испод стопала, препознајем ти лице,
Глатком површином дана привиди броде
И жедно, из потаје, пију немилице.

Од немила до недрага у сталноме недоходу
Свака реч одшкринута има своје време
Пораним ли, у сушама запраши се семе
Окасним ли, загуби се у сопственом плоду.

МОРАКСКА ЈЕСЕН

Од човека под овим сунцем остаје
Само прегршт спарушених успомена.
Јер он, као шака опалог лишћа, траје
Између неба и земље ко сена.

У сумрак дан одсевом пламиња
Брзо ли се мрак са брегова слива
Кад у човеку јесен позна ромиња
Над опалим лишћем док у себи бива.

Од љубави што је смисао ума,
Топла стреја - завичајност тела,
Остаје ли крајпуташ - белег крај друма
Кад све замамно свије леденост бела.

Без љубави предајемо се заблудној ноћи
Уљаница самотно до ноктију додорева.
Обезглављено тад је свако важење моћи
Што се вија рубовима космичког зева.

МОРАВСКЕ МУТНИНЕ

Отичем мутним орањем и водама глувим
Тонем у овај простор и непостојанство
Таворим маглинама баш као и да не живим
О, недохвати, у нама је исто проклетство!

Киши некако бесловесно, оловно и мутно
Има ме у тој води што се горко слива
У барама покрај пута док све је беспутно
И тамо где небо своје каљаво лице умива.

Изливам се Поморављем изван забрежених токова
Напуштам неумитне обале попанулих дана,
Узводно отимам се ушћу јутарњег сутона
У скончању крај самотних моравских плотова.

Ишчезавам нетрагом из те орању сличне воде
Што се низ брегове, образе и плећа лије
Па ипак има ме у свему што дође и оде,
У свему што се од срца љуби и до дна пије.

ПЕЧАЛБАРСКЕ НИГДИНЕ

Било је сиво вече празних речи
Уврх стола два стопала упокојеног оца
У ваздуху ништа што може да лечи,
Ни глас завичајни да се огласи из срца.

Знаменито смеше се раздрте празнине
Ваистина бивших дана у подребици тиња.
Сустижу се разроке печалбарске нигдине
Преврнута кострет смисла на очиглед лиња.

Руменилом образа запалила увојке простора
Зашао бих у твоју шуму да није мрака
Застајем на обронку где почиње да листа гора
Коју мреже унутрашњи титраји зрака.

Силазимо поачени у доње лагуме смисла
Печалбарски похарани у овом свету
У мени жеља за додиром завичајним свисла
Замукло препознавање у откинутом цвету.

БОШЊАНСКИ НАПЕВИ

Бојама звучним опевом јесење пределе
Сунце се с облацима у коштац хвата
У себи откосима пластимо бильке неувеле
Док у дну ока неугасло гину боје злата.

Разлозима срца померају се брегови
Узводно окрећу воде, чарају лепоте
Низ веће крену тамни и густи логови
Гасимо ли се речима ил сјајем, о животе!

Замукли пред смислом што забрежен сутони
Одјеком сплетени у жиле врба и врхове топола
Другујемо, јесени присни, а себи незнани
Живота пуни, ал свисли од непребола.

Свитањем касним опевам јесење пределе,
Сунце се са свеживотним у коштац хвата
Непогода у бићу похарала воћке презреле
Младина у крви мења смишо боје старог злата.

ДОМ СВОЈ ИШТЕМ

ДОМ СВОЈ ИШТЕМ

/Писмо мајци/

I

Усвоме тору свладајмо оно што нас коле
Да невина јутра не буду крватно пожњевена
Не грдимо собом то зелено поље
Видајући ти наде и свитања сатрвена.

Одричеш се млека којим си нас запојила
Мрву хлеба гризеш у запећку поништена
Живот свој си у нас смислом слила
Док у тами заптивеној трајеш напуштена.

Реч и сада треба сунцу да је равна
Кад је кажеш у име постања
Туга ме сад вије недотавна
Што из горке слутње немиром израња.

II

Презрело све је и сагњилело сад у руци
Од свег што имам само себи иштем
Са осванулом жељом на великој сам муци
Преситост своју ја под челом њиштем.

На које си то гране родитељко спала
Јутром када трерба сутони да ти се позлате
Да л' си с неком бившом покајом пала
Па нас, ето, проклете невиделице прате.

Кућа низ плећа и руке што ти узрасте
Окрајак крова не држи ти за погрбљене дане
Хтења што подоји - нагрдише красте
И трају у нама тек омркнуле ране.

III

Она пати све што гласом Ѯути
Анатема на Ѯаволском пиру
Горе високо - све сами беспути
Доле тврдо - нико смислом на увиру.

Лукаво се мазе речи испод жита
На врх језика ми горка наумица
Поричу нас сва хтења несита
Кад у око зађе звезда падалица.

Залудно је измишљати зоре
Кад већ оне изван главе свиђу
Заданимо ли једном ми у своме биђу
Вековаће наду тек узникле горе.

IV

Дом свој иштем под наге ти трепавице
Да га сенчиш својим сеновитим миром
Разливен током пред твојим увиром
Бистрим неке давене невиделице.

Под стреју бих твоју посусталих речи
Што не куну небо, птицу, воду и постање
Јер, у нашем сустајању мало шта лечи
Слутећи неко друго људско опстајање.

Како ли си могла собом устрајати
Под високим сводом што безглаво се руши
Јесења се магла, видиш, у зенама јати
И све хоће невиделом да загуши.

OMAME

омаме

Нестајемо у махнитом раздавању,
Тело нам лебди у опојном магновењу
Помама сласти омркне и дању
Распусна чулност у преображењу.

Пожудност модро зјапи изнутра.
Љубав је и вештина предавања.
Жестоке страсности су без сутра
Оно што нестаје тихо одзвања.

Пустошни се распамећују у сладости.
Похотности су речити језик бола.
Најдубље мами процвали понор чедности.
Гладнички арлаучу два рога вола.

Сунуле ватре умиру без трага.
Смрт је измирење са недоживљеним.
Весталко омаме, девичанска богињо драга,
У теби се суновратом обезнаним.

ОДАЛИСКА

I

Подне је жарило у очима
У зениту биле су твоје дражи
Лудо си ме болела додиром
Док нежно поље ненадно се обнажи.

Над шумом то горело је небо ниско
У погледу стрмоглавиле се птице
Пред ногама брегови ти поклекли, о, Одалиско
Висини си гнездо свијала у дну зенице.

У недрима дозревало ти жито
У стасу зањихала се хлебно белија
Земља је, где, напрсла несито
Па неувиром жедна - жедно сунце испија.

Рамена ти заводе младунче ветра
Што погледе ти и невиност мрси
Младој си курјачици сестра
Кад дан се у теби рађа и прси.

Подне је жарило у очима
У зениту биле су твоје дражи
Лудо си ме болела додиром, прстима
Док нежно поље ненадно се обнажи.

II

Окренут сам теби као дану
Што долази иза оних тамних страна
Дођеш ли - све наде ми свану
И трајеш у мени ко ливада узорана.

Останеш ли у родној долини
Да снопове зрelog жита жањеш
Најближи сам тада пустолини
Кроз коју као јека одзвањаш.

Окренут сам теби као пламу
Што небеса попанула жари
Призовам те, ево, у атаре саму
Да ми ружу ватре твоја реч подари.

Не дођеш ли окренем се себи
Загледан у бездан што ме мами
И све понадање - тад се обезнани
Па чамују сви потоњи горки зимозеби.

III

Закорачила за вечност испред времена
У расколу са светом - пустошна сила
У видовитом ти ходу клица семена
Сад јеси све што никад ниси била.

У твоме постању усправно изгрева сунце,
Ал' не гасне страх и жеља на обрубу;
Чулности, синује пут у врхунце
Уживањем распет на срамном стубу.

Лепоти зрачног сва права и почасти.
Руке до бестрага испружене у сну
Згаженог поноса - сав у њеној власти
Двосмислене чари времена у крви утрну.

У судару са судбом, на домак злу наопаком
Грешна прељубница из недришта таму роди
Слатка варка и законе живота заводи
И загонетку вражје плете чуду свакојаком.

TOMBA DI DJULIETTA

Подне у зениту дозрева бљеском.
Розе град модрилом чежњиво плови
Устргнут цвет љубави под жарким песком
Бесмртну верност из предања призови.

Одсев зеленила и пијана гижа у врх неба
Мермерно крило арене озрачено јатом трепери
Голубијем гугутању и у смрти отвори своје двери
Залубљеном нада, сужњу - слобода је као хлеба.

Град заљубљених по балконима румени
Оданик и роб, славуј а не шева.
Зид у бршљану чува њихове сени
Обележен смрћу о вечности пева.

Tomba di Djulietta. Она снева вечни сан
Знамење града одано животу као смрти
Велике жртве не гасну, већ свиђу као дан
Заклињање у вечност и лаковерног смути.

Верона, 1988.

ПИЈАН ОД ЖИВОТА

Пијан од живота, ташт у празноверју,
Трезним се од варки собом припит
Нежне су воде као биљке у предвечерју
О, глади небеска, свега сам сит.

Весело схватам звезду откинути
И живот с оне стране заноса и смрти
У крви гасим ватру сумануту
У тавнилу све сами беспути.

Пијан од живота и ноћ развеселим
У гласу се и дан кликтајем одзива
Невидело слепом надом населим
Ватра кресница крива што је жива.

Пропланак на очиглед процветава
Житиште класа у праскозорју
Тврдокорни живот - ни сан, ни јава
Пијан од живота - несит у безмерју.

ИСУВИШЕ СЛИЧАН ОВОМ СВЕТУ БИВАМ

I

Исувише сличан овом свету бивам
Разлиставам пламен опаљена чела
Гркост даждим, непролаз окивам,
Па безданом даним у подножју тела.

Исувише сличан овом свету бивам
Обилазим шуму, ветар помно ружим.
Ко јалова сенка низ воду се сливат,
Дављеник бивши, ево, око дна свог кружим.

Исувише сличан овом свету бивам
Несаницом давном заваравам путе
Мрзлој сумњи нудим озвездане скунте
У болести тонем - безнађе изливам.

II

Исувише сличан овом свету бивам
Иза чела ружим плаву зору
Замрежено свиће, ја у понор срљам
Кажипростом себе вабим у простору.

Исувише сличан овом свету бивам
Босе гране мутно небо стрше
Кад кресницу смрти љубавно уживам
Даљине се измишљеном омчом гуше.

Исувише сличан овом свету бивам
Кликнуо сам звезде, плавет горду
Вазносим се собом у муклом акорду
Под дно ноћи тајно се уливам.

ПЕВАЊЕ
О СМИРАЈНОСТИ

ПЕВАЊЕ О СМИРАЈНОСТИ

I

О, смирајности, глатка као површина воде
Што јутрењем брегови умивају лице.
Озрачени свевиделом вазда некуд броде
Ил крстаре празноверјем као немилице.

Цвркут празнине све у мук садева
У врх борја гугутају горке наде
Што у себи клија, сјакти - зорјем одолева
Из тишине смиље бере, мами рукосаде.

О, смирајности, у теби се светлост обезглави
Ослепљена тражи прапорекло понорнице
Утихнулост воде бистро небо слави
Модрооко загледана у бескрајност - нетремице.

О, смирајности, обгрљена заливским тишаком
Дубока су и замамна сва твоја опојства
Над утихлим виром огледало си спокојства
Што прозрачно и бестелесно разастире се зраком.

II

Над заливом се у прекрсници сусрећу
Ловћенских висина громогласни пути.
Тишине поднева на длан голубије слеђу
Под кожом, као под водом, дубок мир и беспути.

И кад се ломно тело простором суноврати
Тргајући злокобиље и трње грознице давне
У подножју бића касним подневом све се злати
Дрхтаји свену па исчиле у измаглице тавне.

С високих гора дахом се жалостиво обурвава.
На лицу Блажене Госпе од смешка смиље.
Ту над процвалим острвом вечно обитава,
Опорито, а морјем клиснуло драгобиље.

Небесно и свеземаљско ту је у измирењу.
Обасјањем што судбински одолева.
Окамењена птица ту у даху оклева
Јер ноћ је дан - ко понадање - у вечном смирају.

III

Међу цвећем треба бити сличан цвету
Трептајем у бићу, утихлим светачким ликом
Између птице у зраку и човека у узлету
Све сличи и раздева се незнаним кликом.

Лекујеш ли бољку поништених хтења у тишини
Властитом врту берући плодове недозреле.
У круг око срца ћаволским се безнађем веселе
Утварности што незнају за узлете ка висини.

Загледан у опрљину трајања руменкасту
Тамо иза вечности Свете Госпе у измирењу
Са вршама нестварним што из вирова расту
Денући плодове мора ко сенокосе ливада у зрењу.

Пут до сладости води беспућем преко себе
Човек је острво сумњи као кад билька затраје
Од праисконског студенила тада разум зебе
И својом одсутношћу мами загрљаје.

IV

Смирајности, препознајем те по тишаку у своме бићу
На крају куковог лета плодова незрелих.
Све што ме утопљенички сусретне - пребродићу,
Вођен срећном звездом коју у себи сневеселих.

Ћутња је сажета истина о даху;
А мудрост лепота цвета који не мирише.
Смирајности, блиска упокојењу и праху
Сјајем твојим заведени - обневидеше.

Загледан у дно, висину не разуме.
Преданост таштини и понор засени
Над собом као над тишаком наднесени
Губе чулност - то праобличје шуме.

У клици ветра што би клијањем да замени
Мир се и дашак свечаних гора таји
Овде утихне све и кад су на води ковитлаји
Пре но што се небо предвечерјем зарумени.

*Острво Цвијећа,
јул, 1984.*

ДОБА УМНОГ СМИРАЈА

I

Дубоку и потпуну смирајност човек може да доживи тек у дивотном загрљају природе и опојству које пружа острво давно названо Превлака, окружено сасвим необичним морским тишаком. У тај разастрти водени мир који имају ови чаровити огранци бококо торског залива, огледају се горда и чиста лица околних брегова, са неком дубоком умишљеношћу коју чо век препознаје и у бистром умовању људи овога краја. Кад опруже се те брговите црте у утихнутој и успоко јеној води, и то са једне стране полуотока Луштице, а са друге, оближњег шумовитог острва Свети Марко - до годи се да између тих смирених линија које је додирнула вечношт, некако светачки тихо и умиљно уплови Света Госпа са својом црквицом и звоником који разле же блажени бруј. А додирнута првим зрацима сунца она тихо испљуска своје лице у воденој свежини, па самосвесна и узносита застане да се још једном огледа у тој бистрини, препружајући свој светли траг из дале ке оностраности чак до ове мирне обале.

II

Човек ту нађе тику луку за своју мисао и спо кој, усидривши поглед у тишаке и почиње да осећа смирене одливање свих некадашњих напона у тај смирај са којим се поистовећује. Тада ни галеб што прелети преко залива, бешумним крилима што се такође одсли кавају у води, не додирује тај освештени мир, него клизи његовом ивицом до бескраја. А она вечно и увек нова опружања водених струја, вођена неким незнаним подводним токовима и кривудањима, поведу човекову мисао у дубине самопрепознавања. Заводе га у поноре

незнаних премишљања и оклевања над чијим се смислом и значењем и сам пита. Јато риба што само такне то водено огледало, као да је ту да у неком врлудању заведе хтење и управи га у новом смеру што ће се дugo љескати у примислима...

Све то, и још толико неизрецивог, човек може истински и потпуно да доживи тек онда кад својим живљењем и постојањем дође у доба тихог и умног смираја, када почиње себе да препознаје у том вечном и умилном лицу природе са којим би да се истовети у свом личном расту и самонадтрајавању.

III

А у зреле подневне сате када се сунце бљештаво усидри тамо негде између полуострва Луштице и Светог Марка, оно мајушно острвце Св. Госпе са црквичком и звоником одједном се нађе у силовитом светлосном озрачењу. Тада изгубе сваки смисао и значење они белачести камени зидови, црвенкасти кров, а потавни и сјај звоника што се гордо узноси изнад опружене хоризонтале самостана, па се загуби и оно мршаво, бокорасто растиње што се онда слије са целином изгледа острвца. У тој силено треперавој и засењујућој расвети изоштре се само основне контуре и облици правих линија и угластих означења, и то у несразмерном степенничастом расту, нарочито с оне леве стране, ближе Луштици - па у правоугаоном издужењу до звоника који шиљком штрчи у небо, од кога се пак у благим заобљењима и таласавим цртама све спушта према мору, до његове саме глатке и сијаве плоче што се протеже негде тамо до хоризонта. А онај кружни прорез на високом звонику у том наизменичном смењивању засењења и непрозирног осенчења као да отвара поглед на бескрајно магличасту празнину што стоји у позадини.

Некако у исто време кад се сасвим осенчи и затавни читаво острвце са Св. Госпом, извесна мекана измаглица покрије, застре и сасвим заравни сиво-руменкаstu стеновиту зараван оголелог брда у позадини која се добро и прегледно, скоро опипљиво, види у бистрим и јасним јутарњим сатима...

У оном тренутку када се учини да се сунце главом и теменом нашло сучелице Светој Госпи, цела се та чаровита слика изненада нађе у титравом, етеричном озрачењу, постајући скоро нестварна, упркос свој тврдини и стамениности опорито изоштрених облика, које нешто незнано, а бременито и отежало вуче ка дну, као да хоће све да поништи и потопи у немогућем изравнању до бљештаве површине мора у заслепљујућем преиспитивању.

Од те преображене светлости чини се да се околна острвска и полуострвска узвишења благо сенче, те у том засенчењу делују извајано и уобличено вештом руком вајара и творца свеколике природе. Колико само чаровитих и тананих нијанси има у том преплитању и укрштању бреговитих линија, узвишења, малих улегнућа, затона и полувидљивих залива и заливчића!?

IV

Погледаш ли на оближње шумовите стране Св. Марка и обраслине Луштице, па препружиш очи даље и дубље ка оним невиделним заобљењима, до полујасно издужених црта што се губе у мекано нестварној измаглици тамо негде у дубини - схватиш да сама та природотворност најбоље осећа, ствара и обликује ту ваздушасту свепросторност. Јер, тада се и тамо иза Св. Госпе сунце разлије у обасјању, испуни један део суноврате празнине да означи границу и омеђи простор у који се до недавна скоро утапала та величанска Света

Госпа. Тако бива док се не истане, прелију и заглибе све
линије и облици...

Малајући и чарајући пером ову слику учи-
нило ми се да никада нисам са том усрдношћу обављао
чисто сликарски посао који ме је испуњавао неком ти-
хом, скоро потајном радошћу препознавања немогућих
облика и донекле нестварних односа у простору и бе-
скрају етеризма, озрачења и лепршавих измаглица.
Читав тај посао у тренутку ми се приказао као неко
незнано послање и поновно стварање лепотног тренут-
ка живљења и света за који сам скоро почeo да сумњам
да уистину постоји, већ да се, ето, обликује само у моjoј
лирској усплахирености, жељи и представама, и то из
неке дубље лепоте чак и онда када је можда нема, или
из хтења за лирским осмишљавањем света што
силином и дивотом свога постојања почиње да се не-
стварно расплињава у магновеној неухватљивости.

ЈЕЗЕРСКА ОБВИЈАЊА

I

У првим моментима после сунчевог помаљања језеро је сасвим утихло, глатко и мирно. Тада оно као да и светлост што га обавија прима од негде са неба. Препруже ли се први зраци у удољицама околних брегова они открију танке праменове магле која се убрзо, заједно са сунчевом светлошћу, почиње да разилази, распреда и разлива. После неког времена када издужени светлосни прсти опирају глатку тамноплавичасту површину језера, из воде, у приобалном делу, почиње да ниче нека необична магличаста травуљина, стојећи тако над водом, у опонашању оних околних ливада што ће ускоро да легну у откосе...

Слично том догађању над утихнутим језером збива се понешто и у притајеним дубинама душе, у којој, чим је такне трачак реско озрачене свести о самосуствању, магличасто затитра, затрепери болно сладуњави осећај самогубљења! Кад сва та скучена исходишта постају излишна, зашто се не поистоветити са тим великим водама у разливању и са том магличастом травуљином што ће је нове снаге у навирању и нова осунчања - спластити у одсеве...

II

Назубљене, оштре и строге ивице Боровика које се огледају у том јутарњем језерском тишаку, као да у потајици нагризају и негде из незнаних дубина подривају и подбадају густи водени мир што ће се ионако убрзо претворити у беспризорно разливање и нестајање...

Док трају ова неухватљива поигравања над језером, и у души човековој, удаљена брда и планинске превоје сенчи непрозир. Али тада, у најдубљој удолици између благо заталасаних заравни, почињу да се уздижу густи, скоро димљиви праменови, вијајући се према небу... Зора као да је изненада креснула неке незнане ватрушине којима је пламен у великој тајни рађања новог дана, а испољење у тим пепельастим, димљивим праменовима. Загледан у ту маглену, прамињасту задимљеност која узраста према небу хтео бих да допрем до изворишта тог невидљивог пламиња и да се огрејем на њему, па макар се потом и сам вијао у измаглици...

Кад се навуче сумрак на брегове, а небо угаси и последњи одсев, тада се и језеро сво заодене у сивило, једнолично и непрегледно. Оне линије живота у преплитању и сва под осунчањем преображене разливања и избраздања, затавне. Кроз сумрачје и пепельавост назрушу се само две до три линије што означавају оне најдубље токове које ни на измаку свеживотног на језеру не мењају своје основно обличје... Понирући у ово сивило и сумрачење живота на језеру питao сам се: Није ли то сивило управо један од основних тонова на измаку живота?

III

Тамо на најширем делу воденог распостирања, између валовите обале и рта што оштро залази у језеро, уgnездila се млечаста измаглица. Сунце што се све више приподиже чини је паперјастом и прозирном сличном одсеву који као мекани титрај лебди изнад сребрнасто глатке површине воде... У тој прозрачној измаглици, за коју ти се чини да је сваког часа, као круницу маслачка, може распршити ветрић уколико надође са неке стране, - као да су се сплели неспокој

и неизвесност протеклих дана што су се сливали у једном делу бића. И те маглине неспокојства када би их озрачила нека изненадна унутрашића осунчаност и ведрина, постојале би прозирне и безазлене, а у нечему чак и присне... Брегови што опседају језеро у овом јутарњем озарењу као да су поливени неком необичном глеђи што се разлива свуда унаоколо. Те орошене ливаде и пропланци са невидљивим мноштвом капљица одбијају јутарње зраке који потом шаролико, у тоновима ливадског цвећа, одзывањају и трепере. Бележећи ове појединости и сам се чудим том необичном споју између треперења у мојој души и лирских представа које увек обавијају ту неухватљиву језерску дивоту, па се питам: да ли се у предавању овом простору и сведуховно поистовећује са њим?

Нада

Нада

Надо моја, вљада ниси пена,
која чезне, тек што се роди?

Бранко Радичевић

I

Надо, ван тебе све је зебња и иње
Зорило у врх брега шуму пригрева
У твом обасјавању је траг светиње
Тек песмом болно срце одолева.

Понадање празнину храни обиљем
Процвао трн у дно модре зене
Колутава месечина око паса жене
Лажни кристал заведен негованим биљем.

Горка ноћ, ал' разнежено трајање,
Суза роси око јутром невиђено
Ти не ваби собом туђе сустајање
Из недришта Надо, ил обличјем жено.

Надо, ван тебе све је зебња и иње
Зорило у врх брега шуму пригрева
У твом обасјавању је траг светиње
Тек песмом болно срце одолева.

**Ко живи треба да се пада.
Гете, Флукт**

II

Осврћем се, хоће ли светлост
Иза брега да се роди, у потаји
Надо, отвори сунцу своје двери. Крепкост
Чула варком у крви не затаји.

Лепота је кап неба у оку, одсев у души
Обездани поноре своје суноврате
По крви се препознају они који пате
Не сустани ни када све се безглаво руши.

Звезданим трагом као надом именујмо сутра
Јер данас је оно што невиделом прође
Ведрином као надом нек озаре се јутра
Будућност љубави је тек оно што дође.

Надањем се треба одазвати кад висина мами
Угасити жаруљу у зени и када камен гори
Не веруј лажном пламу што у подребрици чами
Одолевање срцем - препознаје се по зори.

**Моја је најсљађа нада да ћу
изгубити сваку наду.**

Corneille, Le Cid ,I, 1.

III

Јесењски певати тугу на увиру
Надо, што дођеш клиском, ал' ишчилиш
Пре но што препознамо се у немогућем збиру
Свега што у своме постојању нисмо били.

Залудом вијам дим и измаглице
Кад матернски клекла си дому у прочеље
Лутањем вабим звезде падалице
Ал' живот одолева трагом заштитне повеље.

Надо, искрала се оку под голубије крило
Срцем предана, бежиш у свом недоходу
Иако близки не разазнајемо се по своме роду
Јер, све што је било као да се приснило.

Надо, клијање влати подигнуте главе
Непогода безумно струни све у пепелиште
Проклетство стопала погазило траве
Трилетнице невиделом све би да пониште.

Илла је богатство оних који ишта немају.
Toret et Santine

IV

Несамерљиво границу своју надањем ваби.
Што смо земљи ближи - недохват нам дражи.
Ко мање зна више од небесја тражи
Вечност је мера у опстајању, верују слаби.

Два су исходишта радовању на измаку
Једно на земљи збиљом што се храни
Друго међу звездама, ил негде у зраку
Ал' живот је од свега јачи и кад се обездани.

У поткровљу света ласта се као нада гнезди.
С пролећем завенчано никад не доцветава
Делатник неспокојем сапет - простором језди
Из дашка свесвет ствара, с бреговима истрајава.

Нада, смрт и љубав - играва су чар праживота,
Сведоче вали из недришта света откинути
Прамен магле међу брежјем вазда расколе слути
Љубав без наде и смрт бива, ал никад грехота.

СРПСКО СЛОВО

СРПСКО СЛОВО

На вест да ће настава на Универзитету у
Приштини бити само на српском језику
Радивоју Паповићу

Без опроста превнути језиком
Прелом у зглобу времена
Косово нам небесиште и дом
О, несустала моћи сунца и семена.

Затирали нас у корен
Ал не поништише језик и храмове.
У језику вечност је само трен
Победни сјај не зна за ломове.

Језик не сажеже ни плам
Не потопи га ни велики поводанј
Порази српства су светски срам
Вазвек нам судба погибель, глава и пањ.

Плитка је кама за гордињу речи
Коју не бије ни љуто олово
Косово је вечно Српско Слово
Што мртве вида и болне лечи.

II

Све се преврнуло од главе до пете
У реч се сустекли небо и земља.
Косово је разделник наше планете,
Језик нам се одгласава из заумља.

А чупали га из кореништа
Ругобно хтели да наруже мисао
Заваравали наду великим ништа
Себи се враћа онај што је стасао.

У језику нам сабирно место знања
Враћамо се бићу српског мишљења
Српска реч је залога постања
У њој се додласава будућност покољења.

У поимању космички преврат
Што нико ни слутио није
Вазда војује јеретик, по крви брат
Свануо црни петак бесловесне сатрапије.

III

Са њом гордо затрепери живот,
И кад у замуклости праха докончава
Она је у расејању народа, утврда, плот;
Светиња и дом за који се залаже глава.

Хранљива и кад глад једе очима
У сушна лета запоји оранице,
Не окива је студенило смрти, зима
У бесмртности слути границе.

Дарована људима и јест уздарје
И злоћудно небо и гром уразуми,
Завенчала светло и тмину, море и мраморје
Од силника јача и кад моли и куми.

Зачиње себе заумно у нутрини
Јасно израња из мора тмине
Оживи царство сени у њеној дубини
Васкрсне првородно па кликне у висине.

IV

Свемогућа у снази и крепкости
Оплоди све што благосиља
Самозвана похрли из сржне кости
Живот се рађа из смрти преобиља.

И смрт је у њеној самовласти
Цвет се румени из проливене крви
Победник се поданством острви
Кад се и ваздух дели на равне части.

Уклети јој одано робују у пијанству.
Ко себе обесчасти не влада другима
Расрబљени разабрасмо се у достојанству
Жртвене литургије раздевамо ветровима.

И живима она господује преко
Злехуда у утроби човека
Благотворна као мајчино млеко
И кад заглухне безумна звека.

V

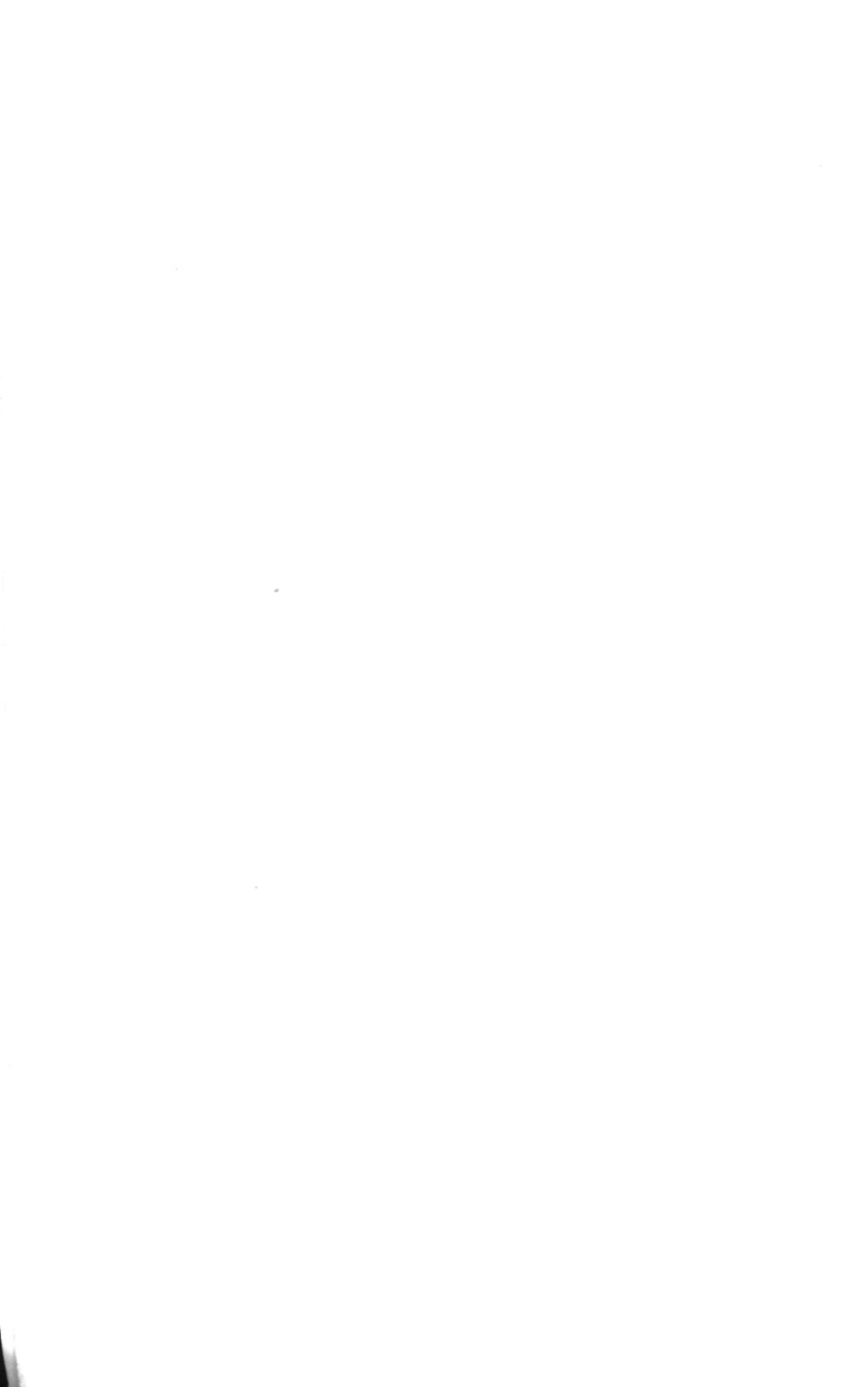
Прахом слове расапљена уста
Васионом прхне пламна препелица
Добра нам коб пролећа златоуста
Слово љубве је уклета селица.

Жртвено рађа се из пепела
Напамет сриче сугласнике тмине
Срцбом храни горке пустолине
Под копреном свиђу небеска видела.

Словом прогледало расколно искуство
Широм отворене очи дана
Откровењем хара људско проклество
У бдењу сумња болна ко рана.

Пророштва несвесна свог послanja
Правдиште извор свемира
Источник чедности пре увира
Из недришта бића Српско Слово израња.

Приштина, 10.X.1991.

НЕКА ИЗВОРИШТА ПЕСНИЧКО - ПОСТИЧКИХ ПРЕОКУПАЦИЈА

Никола Цветковић је рођен 1939. године у Лесковцу, где је и завршио основну школу и Гимназију. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду, а након редовних студија на трећем степену, магистрирао је на истом факултету /”Поетика Милана Дединца”, 1973/, да би потом и докторирао /”Песничко стваралаштво и поетика Милоша Црњанског”, 1981/.

Књижевно-поетским, студијским и публицистичким радом бави се већ три и по деценије. Аутор је неколико књига врло различите тематике /”Ћулавка - борбени пут Борисава Станковића”, 1967; ”Пламени одсеви револуције”, са Б. Глигоријевићем, 1984. и др./. Поред више од стотину песама објављених у листовима, часописима, антологијским изборима, штампао је и збирку стихова ”Све је љубав” /1979/, као и више кратких прича, од којих су неке награђиване. Огледао се у драматизацији /”Гозба или о љубави”/ и као писац сценарија за кратке филмове /”Пикасова шетња”/.

Добитник је више књижевних награда: ”Омладински глас” /1957/, ”Наша реч” /1958, прича/, награда Савета за културу /1961/, па на књижевном конкурсу СИЗ -а културе и ”Наше речи” /1982 и 1983/ и НИУ ”Н. реч” и Фонда за културу /1990/, као и значајно признање на конкурсу ”Драгојло Дудић” /1981/. Носилац је Златне значке КПЗ Србије /1982/ за рад и стваралачки допринос у ширењу културе.

Овом приликом, на основу целовитијег библиографског увида, осврнућемо се укратко само на учешће Н. Цветковића на научним и стручним скуповима. Из тог систематизованог пописа могу се уочити неке од основа његове поетике, као и поједина

изворишта духовно-стваралачких и песничких преокупација које су делимично садржане и у овој збирци песама.

Никола Цветковић већ више година активно учествује на бројним научним и стручним скуповима слависта, лингвиста, историчара, теоретичара, фолклориста, културолога, социолога, библиотекара. Већ деценију и по континуирано суделује на међународним и југословенским конгресима, симпозијумима, научним саветовањима и сусретима и сличним студијским скуповима са својим научним прилозима из поетичке проблематике и науке о књижевности и језику, савремене фолклористике, марксистичке теорије, социологије културе, новије историје и методологије савремене историје, као и историје лесковачког краја.

На конгресима југослависта Цветковић је имао запажене реферате: у Струги /1982/ о етеризму у лирици Џрњанског; у Сарајеву /1985/ о раној лирици Андрића и Џрњанског; у Новом Саду /1988/ о раној поетици Милана Дединца; а на V конгресу Савеза друштава за упоредну лингвистику Југославије /Љубљана, 1989/ поднео је реферат о животворности сељаковог језика.

У више махова учествовао је на међународним научним састанцима слависта у Вукове дане: у Београду, 1985 /поетички пролог за "Дневник о Чарнојевићу" М. Џрњанског/; а у Приштини исте године, /Џрњански у контексту европске књижевности/; Нови Сад, 1986 /суматраистичко у "Ламенту над Београдом"/. На међународном научном скупу "Вук Караџић и његово дело у своме времену и данас", 1987, /Београд, Нови Сад, Тршић/ поднео је реферат о видовима фолклора у програмским прилозима надреалиста. У Новом Саду, 1988. говорио је о Његошу и видовима ране

поетике Црњанског; а на научном скупу "Косовски бој у књижевном и културном наслеђу", Београд, 1989. разматрао је косовски мит и видовдански култ у песмама Црњанског. Поводом 300.-годишњице велике сеобе Срба на научном скупу МСЦ /Нови Сад, 1990/ говорио је о Сеобама и чарнојевићству у раним остварењима М. Црњанског. На скупу МСЦ о Лази Костићу и српском и европском романтизму поднео је реферат о Лази Костићу и видовима поетике М. Црњанског /Београд, 1991/. Уз то, на V сарајевским данима /Сарајево, 1990/ говорио је о критици толстојевства у чеховљевој приповеци "Павиљон број 6".

Од 1986. године активно учествује на конгресима фолклориста Југославије са рефератима о народној партизанској поезији, поетичком у њима, уз одговарајућа компаративна разматрања. У Приштини 1986, бавио се песмама о пионирима; Тузла, 1987, фолклорно у Винаверовим експресионистичким погледима; Рожаје, 1988, фолклорно у ратним листовима; Сокобања, 1989, самобитност и заједништво у партизанским песмама о борбама у градовима; Плитвице, 1990, поетика епских народних партизанских песама Кордуна и Јабланице.

Цветковићево учешће на научним скуповима започиње суделовањем у раду симпозијума "Развојне етапе у српској књижевности XX века и њихови основни видови", у организацији Српске академије наука и уметности, /Београд, 1976./, када је поднео реферат о почетној фази српског модернизма и програмским основама младалачких "Путева". Касније учествује на више скупова са рефератима који захватају ужу поетичку проблематику. На симпозијуму "Дјело Меше Селимовића" /Плужине, 1982./ говори о поетици овог писца. У два маха бави се раном поетиком Ускоковића:

"Ускоковићеви дани", /Куршумлија, 1983./, "Књижевно дело Милутина Ускоковића" /Титово Ужице, 1984./.

Суделује такође и на два последња научна симпозијума "Савремена поезија и њено тумачење" разматрајући феномен етеризма /Ниш, 1986./, и фолклорно у надреализму /Ниш, 1987./. Своја књижевно критичка разматрања излаже на два "Округла стола књижевне критике" у Трстенику где су разматрани нови токови у савременој српској прози /1987./ и кретања и ширење идеја у савременој прози /1988./. А на симпозијуму "Духовни корјени народне поезије у савременој југословенској поезији" анализира фолклорно у Ратковићевој лирици, /Бијело Поље, 1987./. Са студијским прилозима присутан је на Драинчевим сусретима где се расправљало о романима Александра Војиновића, /Прокупље, 1982./, као и на скupу "Топлица у историјском роману", /Прокупље, 1984./. На научном скупу "Топлички устанак" поднео је реферат о Даници Марковић и њеном виђењу овог устанка /Лесковац, 1987./.

Цветковићево систематско изучавање књижевно-поетичког у делима српских социјалиста дошло је до пунијег изражавања на научним скуповима организованим од стране Института за историју радничког покрета Србије - Београд: "Димитрије Туцовић и раднички покрет Србије", Златибор, мај 1981; и у Лесковцу исте године, у јуну, када је поднео реферате о књижевно-поетичком и литерарном стваралаштву овог идејног вође српског радништва. Године 1983, на научном скупу "Драгиша Лапчевић у радничком покрету Србије" у Пожеги, поднео је реферат о књижевно-фолклористичким интересовањима Драгише Лапчевића. Након две године у организацији поменутог Института, организован је научни скуп "Душан Поповић и раднички покрет

Србије” на коме је Цветковић исцрпно говорио о Поповићевим погледима на Толстоја и руску књижевност /Рековац, 1985./. Крајем те исте године на Округлом столу ”Проблеми методологије у изучавању савремене историје” /Институт за савремену историју - Београд/ Цветковић подноси саопштење о концепцији ”тоталне историје” регионалног подручја /Београд, 1985./. За научни скуп ”Васо Пелагић и његово доба” /Институт за историју у Бањалуци, 1989./ написао је реферат о Пелагићевим погледима на Виктора Игоа и Пушкина. Своја изучавања етичког и књижевно-поетичког у погледима Светозара Марковића презентирао је на научном скупу ”Морал у учењу Светозара Марковића и данас” /Светозареви сусрети, 1983./.

На више научних скупова Цветковић је учествовао са прилозима о поетичком у народним партизанским песмама ослободилачког рата и револуције, здраватајући и класно-борбено у народнофронтовским песмама, као и видове односа према традицији. На почетку овог његовог рада су два прилога о стилско-уметничким одликама народних партизанских песама о устанку, /научни скуп ”НОР и револуција 1941. године у Лесковцу и околини”, Лесковац, 1981/, као и песмама певаним у помоћним десетинама и другим јединицама, /научни скуп ”Месне партизанске јединице у јужној Србији 1941-1942. године”, Ниш, 1982./.

Неколико пута учествовао је на научним скуповима у Куманову са рефератима о народној партизанској поезији југа Србије: ”Револуционаниот лик на жената во современото литературно творештво”, 1982; ”Моралните вредности на НОБ и социјалистичката револуција во литературното творештво”, 1983; као и на научном скупу ”Борбата против фашизмот во југословенското литературно творештво”, 1985. Поред тога, на два научна скупа под-

нео је реферате о присуству партизанских песама у ратним листовима: "Јужна Србија у НОР-у и социјалистичкој револуцији 1944" /Лесковац, 1984/ и "Јединице НОВЈ југоисточне Србије у завршним операцијама за ослобођење Југославије" /Власотинце, 1985/. Народнофронтовске песме и класно-борбене поруке хорских песама разматрао је, такође, на два научна скупа: "Предратни период Народног фронта у Југославији" /Крагујевац, 1985/ и "Радничко-спортивско друштво и револуционарна организација" /Београд, 1985/. О партизанкама у народним песмама говорио је на научном скупу "Јужна Србија у време Првог заседања АВНОЈ-а" /Лесковац, 1982./, а о илегалном деловању на скупу "Илегалне борбе у градовима југоисточне Србије 1941-1944" /Лесковац, 1989./; док је о Златибору у лирским партизанским песмама поднео реферат на симпозијуму "Ужички крај у НОР-у и револуцији 1941-1945" /Титово Ужице, 1985./. На научном скупу "Живот и дело Косте Стаменковића" разматрао је песме о овом народном хероју; а у два маха бавио се одјецима борбених традиција у народним песмама и прогласима, и то на следећим научним скуповима: "Ваљевски крај у НОР-у 1941-1942 са тематским освртом на улогу и значај Ваљевског НОП одреда", /Ваљево, 1986./, и "Шест векова од Косовске битке" /Приштина, 1989./.

Видно је Цветковићево присуство на научним скуповима о историји Београдског универзитета и о напредном студентском покрету: "Београдски универзитет у предратном периоду, народноослободилачком рату и револуцији и социјалистичкој изградњи земље", са рефератом о делатности студената Београдског универзитета у Паризу /Београд, 1985./. А на симпозијуму "Идеје и покрети на Београдском универзитету од оснивања до данас" поднео је два

документована реферата /1988./. Годину дана раније, на научном скупу "Напредни студентски покрет у југоисточној Србији" реферисао је о неким видовима деловања лесковачких студената /Универзитета у Нишу, 1987./.

О научно теоријској мисли Милентија Поповића Н. Цветковић је поднео реферат на неколико научних скупова. Најпре на научном скупу "О теоријском делу Милентија Поповића" /Београд, 1981./; потом на симпозијуму "Милентије Поповић и савремена југословенска друштвена стварност" /Ниш, 1985./; и у јануару 1989. на другом научном симпозијуму, под горњим насловом, када је разматрао његове теоријске погледе на културу.

Научни скуп "Проблеми хуманизације рада у текстилној индустрији", у организацији Технолошког факултета у Лесковцу, била је прилика да Цветковић среће пажњу на функцију културе у хуманизацији рада /Лесковац, 1984./. Две године раније, на Седмом научно-стручном скупу социолога рада Србије, изложио је погледе на радни морал и однос према раду у смоуправном социјалистичком друштву /Светозарево, 1982./. Поменимо овде и учешће на симпозијуму "Пут књиге до читаоца посредством библиотека", са рефератом који је анализирао дотадашња истраживања пута књиге до читалаца /Београд, 1982./.

На неколико научних скупова Н. Цветковић је третирао и уже локалну историографску тематику, обраћајући пажњу појединим личностима и појавама. На научном скупу "60 година КПЈ /СКЈ/, СКОЈ-а и револуционарних синдиката" осврнуо се на учешће лесковачких скојеваца и комуниста у међународном радничком покрету /Лесковац, 1980./. Суделујући у раду Округлог стола о Ратку Павловићу Ђићку, говорио је о

његовој друштвено-политичкој и публицистичкој активности у иностранству /Лесковац, 1983./. Као суорганизатор научног скупа "О животу и раду др Сергија Димитријевића", дао је користан прилог његовој биографији /Лесковац, 1983./; а на скупу "О делу др Димитрија Кулића" позабавио се монографијом о Благоју Николићу /Лесковац, 1985./.

Крајем осамдесетих година, у оквиру IV скупа "Компаративно проучавање југословенских књижевности", Завода за знаност о књижевности /Загреб, 1989./, поднео је два реферата: "Плодотворна сарадња хрватских и српских писаца после првог светског рата", и "Први дадаистички програмски прилог Драгана Алексића у Зениту".

Прошле године, у оквиру Сусрета "Лазар Вучковић", /Приштина/, и разматрања теме великих сеоба Срба поднео је реферат о чарнојевићству у публицистично-репортажним прилозима М. Црњанског; а ове године саопштење о фолклорном у путописним текстовима Григорија Божовића. Поводом научног симпозијума о турском песнику Јунусу Емреу припремио је саопштење о мистичко-поетском у његовој лирици.

Из свега изложеног се може запазити да је др Н. Цветковић веома активан у студијском раду и присутан на научним и стручним скуповима и саветовањима. Између поједињих поменутих студијских прилога и његових лирских остварења постоји извесна стваралачка кореспонденција. То је нарочито уочљиво у студијама о сеобама и чарнојевићству и циклуса "Чарнојевићи"; сличан је случај са студијским прилозима о Његошу и Црњанском и циклусом "Његош види", на што само узгред указујемо.

Владимир Цветковић

Из обновљеног моралног живота и отворенијег поимања света па и иновираног начина осећања и гледања на стварност израста нова духовна атмосфера и ситуација, нова представа стварности, разуђенија емотивност која је резултирала одговарајућом концепцијом поезије - објавом спасоносне Светлости Земље. Песма те светлости је самоткривање прошлости, сазнање проклетства садашњости и просветљење будућности. Она заумним зидом куће, неразборитим - побеђује, а мудријаштвом завараја.

Нове фазе поетског стварања увек су израз извесне животне и духовне обнове која се догађа у бићу човека, света и васељене. Са годинама, вековањем, неприметно долази до новог живота страсти из које може да израсте поезија што се истовети с душом живота у васколиком бићу човека и света. С временом, стваралачки дух се "подмлађује", сазнајно и истуствено богати, језички и фолклорно утемељује, израстајући из самосазнавања и традиционалне и модерне симболике - мисли без речи.

Унутрашња стваралачка потреба, тај свети звук, када је апсолут, својим сопством твори песника.

Када доживљај света и наталожена сазнања постану основа творачке моћи, усклађене са новим поимањем живота, тада се стваралачки обликује и дозрева поезија која отелотоворује речи и чини чуда.

Песма је небесни знак бездушно нарушеног, или складно успостављеног унутрашњег поретка у бићу човека и свемира обзнатијеног у Слову (творачка моћ) и Речи (свети звук). Она је истовремено дух вазнесених и светлост заземљена у просветљеном и посуновраћеном животном, сазнајном, моралном и делатном реду-нереду... у логосу изван Врховне истине. Песма неизрециво сажима у мисао векова оно што је чини променљивом. Она је супстанција побуњеног језика и смишо победе човештва у невремену.

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
886.1/. 2-1

ЦВЕТКОВИЋ, Никола

Светлост земље / Никола Цветковић. -
Београд: Интер-ЈУ-Прес, 1992 (Београд:
ИНГС-Принт). - 100стр. ; 21цм. -
(Библиотека "Видово" ; коло 1, књ.2

Тираж 1000. - Стр. 93- 100: Нека изворишта
песничко-поетичких преокупација / Владимир
Цветковић.

ИСБН 86-7667 0005-6

886. 1/. 2-3

4040460